

Borghof in Piringen (Tongeren)

Hoevekasteeltje wordt rustiek architectenkantoor met chambres d'hôtes'

Goed anderhalf jaar geleden verhuisden architect Alfredo De Gregorio en zijn team van hun industrieel kantoor aan de Hasseltse vaart naar het charmante Kasteel Borghof in Piringen (Tongeren), een rustiek, negentiende-eeuws kasteel met achterliggende vierkantshoeve. De Gregorio en zijn team knapten zowel het kasteel als het omliggende domein op en toonden aan hoe je een verouderd historische gebouw op een ecologische manier kan laten herleven.

HASPEGOUWS KASTEELTJE

Kasteel Borghof is een kasteeltje zoals er in Vlaanderen een heel aantal zijn: een mooi landhuis met hoektoren, badend in het groen. Maar wat het op onmiskenbare wijze van veel soortgenoten onderscheidt, is dat het niet enkel bestaat bij de gratie van zijn roemrijke verleden. Kasteel Borghof kreeg een nieuwe invulling en is daarmee veel meer dan een relik van een vergane tijd. Het grote drama van de eens zo prachtige kasteeltjes is dat de onderhoudskosten de pan uit swingen en dat hun eigenaars dikwijls niet het geld en de inventiviteit bezitten om ze een nieuwe toekomst te geven.

Zo verging het ook Borghof, of toch voor de Limburgse architect Alfredo De Gregorio het in 2007 kocht van de enige erfgename van het geslacht de Rosen. Het kasteel en de achterliggende boerderij dateren waarschijnlijk uit de vroege negentiende eeuw (1815), toen ene Juliot, een adept van Napoleon, het liet bouwen als boerderij en woonst. Het torenvolume maakt pas sinds 1891 deel uit van het complex. Waar Kasteel Borghof in het begin van vorige eeuw floreerde als landgoed van baron Charles de Rosen, verviel het een aantal verbouwingen en twee grote oorlogen later al snel tot een oud gebouw dat dringend aan renovatie toe was, wachtend op een creatieve mecenas om het van de vergetelheid te redden.

Het Borghof is een negentiende-eeuws kasteel met achterliggende vierkantshoeve.

GROTE OPPORTUNITEIT

Gelukkig was er Alfredo De Gregorio, die de aankoop van het kasteel annex landgoed als een grote opportuniteit beschouwde. "Ik was al een tijdje op zoek naar een historisch pand met een rustgevend stukje natuur," licht De Gregorio toe. "Samen met een partner wilde ik er een wellnesshotel van maken. Toen ik de gebouwen zag en de sfeer op dit landgoed aan den lijve ondervond, voelde ik meteen dat dit de juiste keuze zou zijn. Zelfs toen mijn partner zich plots terugtrok en we het concept helemaal moesten herdenken, was ik nog zeker van mijn stuk. We hebben er dan voor geopteerd om het de achterliggende vierkantshoeve om te vormen tot ons nieuwe architectenkantoor en het landhuis in te richten als een luxueuze chambres d'hôtes met drie gastenkamers en een wellnessruimte."

De Gregorio & co gingen er aan de slag in 2009. In eerste instantie werd het

eens zo rijke groene decor opnieuw tot leven gewekt. In het geval van een aantal oude bomen, die geplant werden toen Napoleon de plak zwaaide op ons continent, kan je dit overigens gerust letterlijk opvatten. Om het gebouw optimaal te laten versmelten met zijn vernieuwde landerijen, werd de beplanting doorgetrokken tot aan het kasteel. Nieuwe volwassen bomen (haagbeuken, linden en enkele speciale exoten) en een meer dan twee kilometer lange meidoornhaag integreren het domein in de ruimere landelijke omgeving van Piringen. Deze 'ecologische schoonmaak' resulteerde in de creatie van een fris, 5 hectare groot domein met een hoogstamboomgaard en een park.

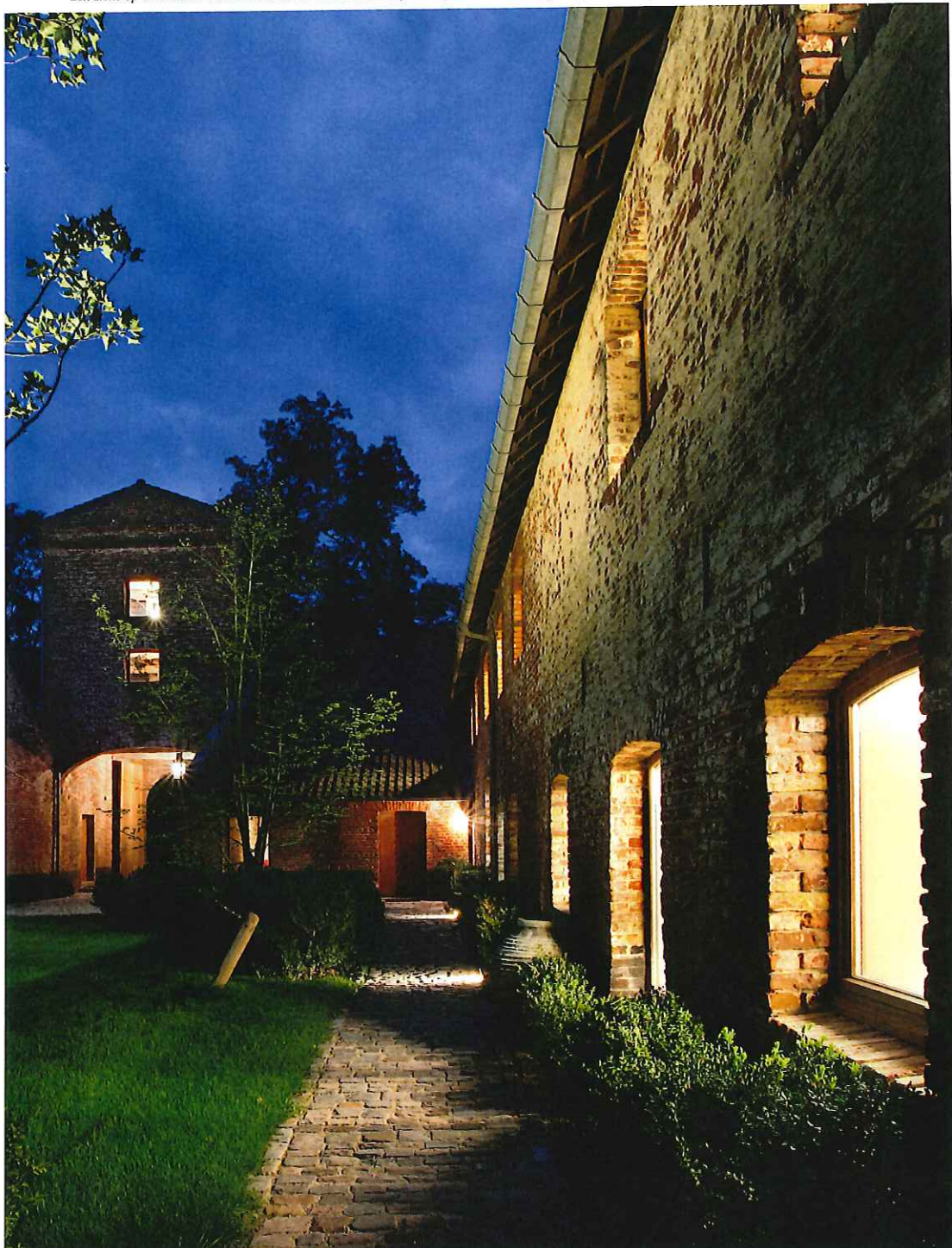
SFEERVOL GEHEEL

Vervolgens namen De Gregorio en zijn team de gebouwen zelf onder handen.

"We gingen uit van een aantal basisprincipes, bijvoorbeeld dat we alle later toegevoegde niet-dragende binnenstructuren zouden verwijderen en enkel van de absolute basis zouden vertrekken om het complex in te richten zoals wij het wilden. Toch wilden we ook zo veel mogelijk van die originele vormgeving behouden. Uiteindelijk heeft dit – zeker in ons nieuwe architectenkantoor – geresulteerd in een zeer open inrichting. Voorts waren isolatie en luchtdichtheid belangrijke criteria. Omdat we de karakteristieke gevelafwerking wilden behouden en het vrij delicaat was om er bepaalde ingrepen op uit te voeren, hebben we achter de gevels een dragende muur aangebracht. Hierop kon dan de nieuwe betonnen verdiepingsvloer rusten, vrij van de bestaande buitenmuren. Zo werden de buitenmuren niet alleen lekker dik (tot 80 centimeter), maar was er tegelijkertijd van koudebruggen haast geen sprake meer. Het binnencomfort is hierdoor enorm gestegen. Massa werkt, want in de zomer is het binnen soms echt een frigo," glundert De Gregorio.

Voorts werd een oud afdak verlengd, gedicht en heringericht als een sfeervolle kantoorruimte. De oude houten balken die de hoeve zo typeren zijn behouden en veranderd in de verdiepingsvloer, waardoor ze niet langer een dragende functie hebben. >

Een zicht op de charmante binnenkoer. Niet enkel het complex zelf, maar ook de omgeving is sfeervol (her)ingericht.

De Gregorio wilde de ambachtelijke geest van de hoeve behouden en opteerde voor een interieur met een rustiek karakter.

Een deel van de hoeve werd ook omgetoverd tot een evenementenruimte met café, die De Gregorio en zijn medewerkers dagelijks gebruiken als ref-ter. Een leemhoudende pleister met kalkfinish geeft het kantoor samen met enkele behouden (gezandstraalde) bakstenen muren, deuren en trappen een rustiek karakter.

ECOLOGISCH VERANTWOORDE RECONVERSIE

De renovatie en restauratie van Kasteel Borghof werd voltooid in de lente van 2011. Het resultaat is niet enkel mooi, maar ook ecologisch verantwoord. Dit heeft behalve met de herinrichting van de omliggende groene ruimte vooral te maken met de manier waarop De Gregorio en zijn aannemers omgingen met het bouwafval en de vele energiezuinige technieken die ze in de gebouwen installeerden. "Al het bouwafval dat we verkregen bij de afbraak van de overbodige structuren, is opnieuw gebruikt bij de uiteindelijk herinrichting," aldus De Gregorio. "Natuurlijk zijn ook de technieken van belang: een warmtepomp (water/water) met diepteboring, een ventilatiesysteem met voorverwarme of -gekoelde lucht, vloerverwarming (en -koeling) in de polybetonvloeren, een gebouwbeheersysteem dat het energieverbruik opvolgt, zuinige verlichting,... Het resultaat van deze duurzame, ecologische reconversie mag er zeker zijn. Het was erg fijn om eindelijk nog eens te mogen werken zoals het in feite hoort. Zit echte duurzaamheid immers ook niet in de manier waarop mensen met elkaar samenwerken? De architectenstiel is tegenwoordig ontzettend juridisch en boekhoudkundig, maar in dit geval kon ik vrij werken met een kleine ploeg van degelijke stielmannen, waarvan ik trouwens nog erg veel heb mogen leren. Ik voelde me eindelijk opnieuw bouw-er, heer-lijk gewoon."

■ Participanten aan het woord

INDUSTRIEVLOEREN EERDEKENS JOS – POLYBETON VLOEREN

Een belangrijk element bij de reconversie van Kasteel Borghof was het behoud van de ambachtelijke geest van het originele gebouw. Om de rustieke inrichting verder te benadrukken, koos architect Alfredo De Gregorio onder meer voor zwarte, gepolierde betonvloeren. Industriefloeren Eerdeken Jos (Opglabbeek), gespecialiseerd in op maat gemaakte industriële betonvloeren, bedacht het concept voor deze vloeren. "Het was een alles behalve evident project voor ons," licht zaakvoerder Jos Eerdeken toe. "Aanvankelijk baarde de geringe dikte van de vloeren en de kans op scheurvorming ons wat zorgen, maar met ons vakmanschap hebben we toch een uitstekend resultaat kunnen afleveren. De lichte textuur in de vloeren, die ontstaat door het manueel plaatsen en het mechanisch polieren, was een van de redenen waarom de architect dit soort vloer koos: de imperfecties die inherent zijn aan een betonvloer sluiten nauw aan bij de ouderdom van het gebouw, wat leidde tot een mooie, harmonische inrichting. We hebben het concept uitgewerkt, advies verstrekt en de nodige voorbereidingen getroffen voor de effectieve plaatsing van de vloeren. Een vloer als deze in kasteel Borghof mogen plaatsen, was voor ons een unieke kans. Het is een mooi en zeer bekend gebouw, en bovendien vormt het voor onze klanten een ideale referentie om het dagelijkse intensieve gebruik van een esthetische betonvloer te kunnen beoordelen."

Een deel van de hoeve doet dienst als architectenkantoor, een ander deel werd omgetoverd tot een evenementenruimte met café.

De Gregorio wilde de niet-originele niet-dragende binnenstructuren verwijderen en toch ook zoveel mogelijk van de originele vormgeving behouden. Uiteindelijk resulteerde dit – zeker in het architectenkantoor – in een zeer open inrichting.

Participanten aan het woord

CLAESKENS CARLO – (LEEM)BEPLEISTERING

Alfredo De Gregorio vond het erg belangrijk om het rustieke karakter van de oude hoeve te behouden en te versterken. Een belangrijk aspect daarbij waren de (leem)pleisterwerken, uitgevoerd door BVBA Claeskens Carlo (Halen): "Om die 'oude look' te bewaren, opteerde Alfredo De Gregorio voor leembepoistering met een kalkfinish. Ik heb gebruik gemaakt van Knauf Legito, een goede leemgips die mijn voorkeur wegdraagt omdat hij een goede onderlaag voor eventuele extra kalkverven vormt. De gebruikte kalkverven (van Stoope en Meeus) zijn heel goed bewerkbaar en geven ook een mooi effect na het drogingsproces," licht zaakvoerder Carlo Claeskens toe. "We hebben er gedurende twaalf weken met vijf personen aan gewerkt. Ik ben als pleisteraar vooral geïnteresseerd in speciale en oude technieken, dus projecten zoals dit liggen me zeer goed. In het verleden hebben we dit soort werken bijvoorbeeld ook al uitgevoerd in de abdij Herkenrode in Hasselt."

TECHNISCHE FICHE

Opdrachtgever-ontwerper:	Architectenbureau De Gregorio & Partners (Tongeren)
Hoofdaannemer:	C&B / Tuinen Daenen (Tongeren)
Polybeton:	Industrievloeren Eerdeken Jos (Opplabbek)
(Leem)bepoistering:	Claeskens Carlo (Halen)
Start werken:	2009
Einde werken:	juni 2011